

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt vores arbejde – Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskerens Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Til Disciplenes Forældre.

Da vi overtog Bestyrelsen af det v. Westenske Institut, fölte vi ret godt, at det maatte være de Forældre og Værger, der deels havde betroet, deels agtede at betro deres Börn og Myndliger til Skolens Omhu, magtpaaliggende at erfare, hvad de kunde vente sig ved denne Forandring; vi erkjendte fuldkomment, at de havde Ret til af os at fordre, ligesom det var Pligt for os at aflægge Regnskab for vore Anskuelser af Maalet for Skole-Opdragelsen og Skole-Underviisningen samt for de Grundsætninger, vi mene der bör følges for at naae dette Maal. Vor förste Beslutning var derfor ogsaa, langt tidligere at gjöre Vedkommende en saadan Meddelelse; men ved modnere Overlæg fandt vi dog, at det kunde være ønskeligt, om vi forinden anstillede Pröve med Et og Andet, for at vi deels selv ved Erfaringen maaskee i nogen Henseende kunde styrke eller rette vor Overbeviisning, deels kunde betage Andre den Formodning — som ellers muligviis kunde opstaae — at vore Ytringer vare uprövede Domme, henkastede Tanker, der maaskee ved anstillet Forsög vilde falde hen til Intet, fordi de manglede Rod i Virkelighedens Jordbund. Vel har vor Bestyrelse kun varet kort Tid; men derfor kan den dog gjerne have været rig paa Erfaring og aabnet vor Öje, saa at vi kunde skue frem i Ti-

den. Kjender ikke den erfarne Urtegaardsmand Planten allerede, naar den har skudt de første Rodblade, staaer den ikke allerede da klar for hans Aand i hele sin Skjönhed, med Stengel, Blade, Krone, Blomster og Frugt? Hvi skulde det være anderledes med den, der udströer den aandelige Sæd? Imidlertid kan begges Haab skuffes; og vi indrömme gjerne, at den aandelige Sæds Spiren og Fremvæxt er meget vanskeligere at bedömme, da Aandens Udvikling er fri og uendelig i Mangfoldighed, medens Plantens er indskrænket til en bestemt Form. Da vi nu troe ikke at være aldeles uværdige til Vedkommendes Tillid, have vi ej villet opsætte Sagen længere, men her *korteligen* fremsat vore Anskuelser og Grundsætninger; en udförlig, i det Enkelte gaacnde Udvikling af Underviisningsgjenstandenes Værd og Nytte, af Methode, Disciplin, af Grunde for og imod o. s. v., vilde være ligesaa vanskelig for os at give, som lidet interessant at erholde for den, der ikke er Mand af Faget. Hvad vi have sagt, er talt med fuld Overbeviisning og i den bedste Hensigt, og vi bede, at det maa vorde optaget med Velvillie og Overbærenhed.

O m S k o l e n .

Den Opgave, som Pædagogiken har at løse, er efter vor Overbeviisning: *at bevirke den meest harmoniske Uddannelse af den menneskelige Aands forskjellige Evner.* Det fortrinligste Middel hertil maa være det, som paa samme Tid meest sysselsætter alle Sjelekræfterne, meest anstrænger, över, udvikler dem alle. Som et saadant be-
tragte vi især Sprogunderviisningen; og af de forskjellige Sprog synes især de gamle classiske *), og af disse igjen det latinske **) Sprog at burde have Fortrinnet. Det

*) Nogle fremføre den Paastand, at Underviisning i et levende Sprog er ligesaa dannende for Sjelekræfterne, som Underviisning i det Latinske. Ja! maaskee; — naar den dreves og kunde drives med samme Grad af Udførlighed og Grundighed; men dette skeer ikke, og kan ikke skee. De levende Sprog staae med Hensyn til det behandlede Stof, Tankegang, Udtryksmaade, Ord- og Sætnings-Forbindelser hverandre saa nær, at det just ikke er meget vanskeligt — hvad jo ogsaa den daglige Erfaring bekræfter — at oversætte temmeligen rigtigt af et fremmed levende Sprog i Modersmaalet uden at have synderlig Indsigt i nogen af begges Grammatik. Ganske anderledes forholder det sig med det latinske Sprog, hvori ikke en eneste udførlig Sætning kan oversættes, uden at man først kan gjøre sig fuldkommen Rede for alle dens enkelte Dele og disses indbyrdes Forhold, der ofte — forskjelligt fra vort Sprogs Brug, som meest betjener sig af Partikler — antydes ved forandrede Endelser. Just denne Vanskelighed nöder Disciplen til med Opmærksomhed at agte paa hvert Ord, til at tænke over dets Betydning og Sammenhæng med de övrige, til at gjenkalde sig de lærte Regler, og til at dömmе om, i hvad Tilfælde disse finde Anvendelse. Formedelst denne Grundighed, som er uundgaaelig ved Underviisning i det latinske Sprog, og som nödvendigviis maa öve og danne Drengens og Ynglingens Aand i alle Retninger, er det, at vi ansee denne Green af Sprogunderviisningen for det fortrinligste Dannelsesmiddel.

**) Det græske Sprog er vel eiendommeligere, dybere og rigere, har blomstret i meget længere Tid, og fremviser derfor den højeste Grad af Sprog-Uddannelse, ligesom det ogsaa ejer en overor-

latinske Sprog er nemlig formedelst sin logiske Fuldendthed det virksomste Middel til at fastholde Opmærksomheden, styrke Hukommelsen, öve Tænkekraften og skærpe Dömmekraften. Medens den Unge grundigen gjöres bekendt med det latinske Sprog, faaer han tillige Kundskab om den almindelige Grammatik, og lærer praktisk at kjende Lovene for den menneskelige Tænkning. Erkjendelsen af de logiske Reglers Gyldighed udvikler sig hos ham, förend han hörer Logikens Navn. Dette Romersprogets formale Værd er ogsaa förlængesiden blevet erkjendt, og — hvor ei forfejlet Methode fordærvede Alting — stedse blevet godtgjort ved Erfaringen.

Derfor var det önskeligt, at Underviisningen i det latinske Sprog ej udelukkende maatte tilhöre de lærde Instituter, men kunde — til en vis Grad — gives i alle höjere Borgerskoler. Dog, da dette Önske vel ej nu lader sig realisere, saa maae ogsaa vi lade os nöje med, i de saakaldte Handelsklasser at drive paa en grundig Underviisning i de levende Sprogs Grammatik, og navnlig paa den tyske, der formedelst dette Tungemaal i formel Henseende saa fuldstændige Uddannelse forekommer os at være meest skikket til dette Öjemed.

De andre Dannelsesmidler, man har villet, og tildeels prøvet paa at substituere, have endnu ikke svaret til Hensigten *). Modstanderne af det af os hyldede

dentlig rig Literatur; men det latinske kan lettere omfattes og begribes, i det udtaler den klare Forstand sig; det græske Sprog er vel nærmere beslægtet med det danske; men det latinske staaer os dog nærmest som Mæglerinde mellem den græske og occidentalske Dannelse, og derfor begynde vi med det latinske og lade det græske senere følge efter. Herved taber det græske Sprog Intet, da Disciplens Kræfter og Övelse i at behandle Sprog imidlertid ere tiltagne.

- *) I den sidste Tid have adskillige Stemmer hævet sig for Historien som universalt Dannelsesmiddel med Tilsidesættelse af den linguistiske Underviisning. Vi tilstaae reent ud, at vi med Hensyn til Ungdommen ikke kunne dele denne Anskuelse. De heftige Lidenskaber: Herskesyge, Ærgjerrighed, Had, Elskov, der saa ofte ere Drivfjedrene til de historiske Personers Mændlinger, kjender Drengen aldeles ikke i deres sande Væsen og fulde Betydning; (man maa i det Hele taget vogte sig for at tilskrive Börn for megen Forstand og Erfaring, noget, som dog ofte skeer); han begriber altsaa ikke, hvad der hos Denne eller Him har været Motivet til eet eller andet Foretagende, omendskjönt han rigtignok kan lære udenad at nævne det Begreb, der efter Lærerens Sigende har været det virkende Princip ved denne og lignende Begivenheder. Om dette endog ilke var Tilfældet, indsee vi dog ikke, ved hvilken Methode en Lærer vil kunne skaffe sin Discipels Sjælekræfter saa megen Övelse ved den historiske, som ved den linguistiske Underviisning. I det Öieblik Skolaren har faaet Begreb om, hvad Subjectet i en Sætning er, öves hans Dömmekraft strax. i det han anföres til selv at oplede Subjectet i

Princip (det humanistiske) tillægge Realia (Sagkundskab) det største Værd, fordi de undervise for Hverdagslivet, nære den sunde Menneskeforstand og haandgribeligen befordre Menneskevel ved Dannelsen til Brugbarhed og Almeennyttighed for Borgersamfundet. Men vi betragte ej Menneskesamfundet paa Jorden som en mangfoldigen sammensat Industrimaskine, der er fortrinligst, naar den i kortest Tid med mindst Kraftanvendelse bearbejder det største Quantum materielt Stof, og hvori hvert enkelt Menneske kun er et Hjul, der vurderes efter dets Vigtighed i det hele Kunstværk. Vi vide, at det ej er først som integrerende Led af den hele Skabningens Kjede, Mennesket faaer sit Værd, men at hvert enkelt Menneske er en lille Verden for sig, har sin ejendommelige Bestemmelse, sit ejendommelige Værd. Vi vide fremdeles, at Menneskets Bestemmelse er ikke blot jordisk, at der er et Rige, som ikke er af denne Verden, at Guds Rige ikke bestaaer i Mad og Drikke. Maalet for Menneskets Opdragelse bör derfor ej, som Realisterne ville, være det at uddanne Sjælens Evner til det materielle Nyttiges Tjeneste, at give alle de aandelige Kræfter en Retning, der gaaer ud paa den blot legemlige Velværen. Efter vor Anskuelse bör derimod Aanden herske, ej trælle; den bör dannes med Hensyn til sig selv, med Hensyn til sin højere, sin evige Bestemmelse; og derfor bliver Sprogunderviisningen os et højst fortrinligt Dannelsesmiddel ogsaa ved den Omstændighed, at selv Stoffet, der behandles, Sproget nemlig, er et saa aandigt, som der kan tænkes; ja, Sprog er jo ikke andet end Aand iklædt Ordets Dragt. De aandrigste Mænds ypperligste Produkter er det Materiale, den Unge aandeligen maa bearbejde, for at udvikle og öve sine Aandsevner; og saaledes beriges Ungdommen under Sprogstudiet med en aandelig Skat, der hæver Tanken fra Hverdagslivets lave Sphære til de evige, guddommelige Ideer, og derved begejstrer Ynglingen for det Ædle, det Høje, det Store.

Disse ere Frugterne af alt Sprogstudium, og de mangfoldiggjøres i høj Grad ved Indsigt i de classiske Sprog. Disse have nemlig fremfor de nyere det store For-

andre Sætninger; saasomt han har lært at analysere den Sætning: *terra est rotunda*, og derved faaet Begreb om *concordantia verborum*, sættes hans Combinationsevne i Virksomhed, i det han af det danske: "Jorden er kugledannet" skal sammenføje det latinske: *terra est globosa*; og naar han nu endeligen grundigt forstaaer en heel Periode, hvor uendelig megen Lejlighed tilbyder da ej næsten ethvert Ord ved Form, Forhold, Stilling og Betydning til at öve Disciplens Aand i alle Retninger. En eneste Sætning linguistisk gennemgaaet skaffer langt mere alsidig Aandsövelse, end en vidtløftig Fortælling; ikke at tale om, at ogsaa Indholdet (ofte historisk) af det Læste vorder Gjenstand for Forstandsövelse.

trin, at de aabne deres Dyrker Adgang til den classiske Oldtid, indføre ham i den skjønne græske, den majestætiske romerske Verden; ved disse Sprog tilflyde de fjerne Kilder ham i oprindelig Reenhed, og hvad Fortræffeligt, hvad Herligt der har været i Fortiden og er opbevaret til vor Tid, det opfatter og tilegner han sig, det overfører han i Livet. Dersom Menneskeheden er bestemt til Fremskriden, til bestandig stigende aandelig Udvikling, til altid forøget Dannelse, og denne ikke kan finde Sted i For- ening med Tab af det allerede Vundne, ej kan tænkes mulig ved idelig gjentagen Begynden forfra, saa maa den engang erhvervede Dannelses Produkter, den engang bestaaende Aandsudvikkelings Frembringelser ikke gaae tabt i Tidens Strøm*), de maae fremdrages for Lyset som en Vinding for Nutiden, og opbevares for Fremtiden som en hellig Skat for vore Ffterkommere; og dette kan ej opnaaes uden den classiske Oldtids Studium. Dog ej blot i Oldtiden indledes vi af de classiske, og navnlig den latinske Sprog. Dette vedblev nemlig efter den classiske Tids Ophør at være det lærde Sprog i Occidenten; og selv efter Videnskabernes Gjenopliven ved de flygtende græske Lærde vedblev dog det latinske Sprog i den Form, det imidlertid havde antaget, at være de Lærdes Sprog, det vil sige, *det Sprog, hvori Resultaterne af al Forsken og Stræben saavel i praktisk som i theoretisk Retning bleve nedskrevne og opbevarede for Efterkommerne.* Om derfor endogsaa det classiske Romersprog kunde kaldes *dødt*, saa var dog sandeligen det latinske i sin daværende Skikkelse levende; det levede paa de Visers Tunger som i deres Skrifter, fik mere udbredt og almindeligt Liv under Bogtrykkerpressen, og vakte saaledes det nye Liv i Europa, hvis herligste Frugt aabenbarede sig i Reformationen og den dermed følgende aandelige og videnskabelige Gjenfødelse. Den Literatur, det latinske Sprog tilbyder os Nydelsen af, er derfor ingenlunde saa indskrænket, som En og Anden vil have os til at troe; tvertimod: den strækker sig *fra det classiske Old gennem Middelalderen lige til de nyeste Tider.* Endelig ere jo de classiske Sprog og den classiske Oldtids Anskuelse, Myther, Institutioner**) o. s. v. saa almindeligen indflettede i Nutidens Tungemaal, Litteratur, Videnskabelighed, ja selv i de nyeste politiske Systemer, at Kundskab om

*) Det er mærkeligt, hvormange Ingtagelser af de Gamle der siden ere fremsatte som nye Opdagelser; hvormange Oldtidens Bemærkninger der, af Eftertiden dømte at være uefterrettelige, dog ved de nyeste Undersøgelser ere befundne fuldkomment rigtige.

**) Det latinske Sprog er saaledes Moder til flere end de halve af de europæiske Tungemaal; de græske og romerske Gudinder anraabes af alle Nationers Digtere; de romerske Love og poli-

hine nödvendigen fordrøs til nöjagtig og fuldstændig Indsigt i disse, ja ikke engang ganske kan undværes af den, der gjør Fordring paa almindelig Dannelse.

Men med de gamle Sprog agte vi nöje at forbinde Underviisningen i *Modermaalet*, der deels forberedende deels supplerende skal slutte sig til hine. I nederste Classe, förend der endnu er begyndt paa Latin, er Dansk den vigtigste Green af Underviisningen; her gjöres Disciplene fortrolige med de almindeligste grammatikalske Begreber, for at disse ikke skulle være ganske ubekjendte for dem, naar de komme til at behandle dem i et fremmed Sprog; ved Udenadlæren af valgte poetiske Stykker öves Hukommelsen og Blikket aabnes for Correcthed og Skjönhed i Udtryk og Tanke. Gradviis *) fremskridende skulle dernæst deels selvstændig Tænkning dannes ved skriftlige Udarbejdelser deels Opmærksomheden henledes paa den fædrenelandske Literaturs Frembringelser og Sammenligninger anstilles saavel med den ældre som med den nyere Literatur, navnlig den tydske.

At Underviisningen i de *sædvanlige levende Sprog* kan blive saa grundig og frugtbringende, som muligt, ville vi lade være os meget magtpaaliggende. I Handelsclasserne, hvor det er denne Underviisning alene, der — som vi ovenfor have antydet — i Forening med Underviisningen i Modersmaalet, skal fuldende Elevernes lingvistiske Dannelse, er dette naturligviis dobbelt nödvendigt; men ogsaa i de studerende Classer ville vi ved Underviisningen i Tydsk og Fransk gaae noget videre, end ene Hensyn til *Examen artium's* Fordringer synes at udkræve, da nemlig saavel Tale- som Skriveövvelser skulle anstilles med Disciplene. Endvidere önske vi tillige at berige vore studerende Disciples Sprogforraad med *Engelsk* og *Italiensk*; deels for den fleersidige Aandsdannelses Skyld, der er Frugten af et fleersidigt Sprogstudium, deels for de herlige og rige Literaturers Skyld, til hvis Skatte disse Tungemaal aabne os Adgang. Men det gjælder her om det, der er os kostbarest, om Tiden. Engelsk mene vi for Udtalens Skyld at maatte begynde tidligst med; nemlig i tredie Classe. To Timer om Ugen i denne, og een Time i

tiske Institutioner tjene eller have tjent til Grundlag for mangfoldige af vor Verdensdeels ældre og nyere Statssamfund: selv de Videnskaber, der kaldes de nyeste, Naturvidenskaberne, laane ligesom de övrige deres Terminologier fra det græske og latinske Sprog.

*) Overhovedet ville vi bestræbe os for, at Underviisningen hele Skolen igjennem kan gaae en jevn fremadskridende Gang, saa at det Ene bestandigen griber ind i det Andet, det Efterfølgende altid er begrundet ved noget Foregaaende; thi vi vide, at Intet er saa forvirrende og fordærveligt, som pludselige og bratte Overgange, hvorved den ledende Traad sönderrives.

anden og første Classe kunne vistnok være tilstrækkelige. Italiensk skulde efter vor Anskuelse af Sagen gjemmes til överste Classe; og da Disciplene her maae være vel bevandrede i det latinske, og temmelig bekjendte med det franske Sprog, samt have den almindelige Grammatiks Regler fuldkomment inde, saa ere vi overbeviste om, at een Times ugentlige Underviisning i to til tre Aar vil være nok til at give de Disciple, der interessere sig for Sagen, saa megen Indsigt i Sproget, at de kunne forstaae en ej alt for vanskelig italiensk Forfatter, og paa egen Haand fortsætte dette Sprogs Studium. Men da det havde været hensigtsløst, at lade dem af överste Classes Disciple, som kun havde $\frac{3}{4}$ Aar tilbage, begynde paa noget Nyt, saa have vi i nærværende Skoleaar truffet den Foranstaltning, at denne Classes nederste Afdeling fra Nytaar af forenedes med anden Classe to Timer om Ugen for at deeltage i den udvidede Sprogunderviisning; og da saaledes kun eet af de ovennævnte Sprog kunde læres, maatte vi naturligviis give det Engelske Fortrinnet, som det, der er os nærmere og vigtigere end det Italienske.

Fordi vi altsaa ansee Sprogunderviisning for det fortrinligste, o: det meest alsidige, aandelige Dannelsesmiddel, maae vi naturligviis i fortrinlig Grad skjænke den vor Opmærksomhed. Men deraf følger ingenlunde, at vi skulde tilsidesætte, hvad andre Midler der maatte tilhyde sig til at opnaae denne Hensigt. Tvertimod; vi hade al Eensidighed — thi den fordærver selv det Bedste — og ville samvittighedsfuldt benytte enhver Lejlighed til at fremme Ungdommens fleersidige Dannelse. Vi tillade os derfor i det Følgende at udvikle vore Anskuelser af, hvad for Kundskaber og Færdigheder vi ansee for nödvendige, eller dog önskelige for Menneskets Dannelse, og som vi derfor agte at bibringe de Unge, der hlive vor Omhu betroede.

Nærmest til Sprogstudiet slutter sig *Historien*, og navnlig er en stor Deel af de Forfattere, Ynglingene ved de gamle Sprogs Studium gjøres fortrolige med, udmærkede Historieskrivere, ligesom altsaa de af disse skildrede historiske Begivenheder ere de Gjenstande, hvorover han opfordres til at anstille Betragtninger. Fremdeles er Historien saavel som Sproget en Yttring af Menneskets Indre; dette i Tale, hiin i Handling; dette mere af Individets, hiin mere af Tidsalderens Forestillinger; begge staae i nöje Forening som Afspejlinger af den menneskelige Aand. At Historien livligen foredraget maa fængsle den Unge Opmærksomhed; at hans Forstand vil fleersidigen uddannes, naar han vejledes til at forske efter Begivenhedernes Udspring, at knytte Virkning til Aarsag, naar han stræber at gribe og fastholde den ledende Traad, der skal före ham ud af de mangfoldigen opdyngede Begivenheders Labyrinth — dette

maa visseligen Enhver indrømme. Og derfor gjøres ogsaa Eleverne allerede i de nederste Classer ved Underviisning i Historie bekendte med Menneskeslægtens Udvikling og Skjebner, efterat først disses Skueplads ved den geographiske Underviisning er stillet dem klart for Øje. Dog er det vor Mening, at det i de yngre Aar meest er Hukommelsen, og først i den modnere Alder Tænkeevnen og Dømmekraften, der öves ved Historiens Studium; ligesom ogsaa, at det er, og bör være mere det *moraliske* end det *intellectuelle Princip* hos Mennesket, der udvikles ved Betragtninger over vor Slægts jordiske Liv og Virken.

Med Historien følger *Geographien*, og vi have allerede omtalt den, som Gjenstand for Underviisningen i vort Institut. Dog er det vort Önske, ikke, — hvad der nu er Tilfældet i de fleste Skoler — at indskrænke os til den Deel af *Geographien*, der næsten udelukkende beskriver Jorden med Hensyn til politiske Institutioner; men vi ville tillige forskaffe vore Disciple *nogen* Kundskab om Jordens planetariske Forhold og Egenskaber (mathematisk *Geographie*), om de vor Planet dannende Elementers Natur (physisk *Geographie*), og om de paa den forekommende organiske Væsner. Herom henvise vi til hvad der nedenunder vil forekomme om Naturvidenskaberne.

I den senere Tid lægger man vistnok for megen Vægt paa *Mathematik* som Middel til den formelle Aandsdannelse, naar man kalder den et *Hovedmiddel*. Men den er dog visseligen et fortrinligt Middel til at öve Tænkraften og skærpe Dømmekraften, skjönt paa en anden Maade, og mere eensidigen, end de grammatisk-logiske og dybere Sprogstudier. Den mathematiske Underviisning er saaledes maaskee meest uundværlig for de saakaldte Handelsclasser, da Eleverne i disse ofte i deres tilkommende Stilling kunne höste ogsaa practisk Nytte af, hvad de heri have lært. Imidlertid betragte vi — og vi mene med Rette — *Mathematiken* som en for den studerende Ungdom nødvendig Læregjenstand, da den hörer med til fuldstændig Aandsdannelse. Sproget indfører os i Aandens Verden, *Mathematiken* i Sandsernes; hiint lærer os at kjende Lovene for Tankernes, denne Lovene for Legemernes gjensidige Forhold. Övelse i streng-regelret mathematisk Tænkning maa virke gavnligt til at skjænke Aanden den rolige Besindighed, der ej tillader noget Spring i Tankegangen, men bringer Klarhed og Sikkerhed saavel i alle videnskabelige Sysler, som i Menneskets hele aandelige Virken.

Alle de hidtil omtalte Videnskaber, med Undtagelse af det engelske og italienske Sprog, fordres ved Universitetet som nödvendige Betingelser for at optages til academisk Borger; men hertil hör efter vor Mening ogsaa komme nogen Indsigt i *Na-*

turvidenskaberne. Det er vel saa, at den, der har faaet en *grundig* lærd Opdragelse, har erhvervet sig en saadan Grad af Læreevne og Lærebegjerlighed, at saavel Fabricationen af en Knappenaal, som den mægtigvirkende Dampmaskine; saavel Blomsten paa Marken og Myggen i Luften, som det majestætiske Tordenvejr og det glimrende blussende Nordlys tiltrækker sig hans Opmærksomhed, og ansporer hans Forskelyst: det er vel sandt, at han til en saadan Forsken medbringer den övede Tænkekraft og den skærpede Dömmekraft, der, naar han med Alvor kaster sig paa dette Fag, vil före ham langt videre, lade ham trænge langt dybere ind i Tingenes Natur og Væsen, langt klarere fatte deres Sammenhæng og gjensidige Forhold, end en Anden, der langt længere, ja maaskee endog fra sin Ungdom af har været beskjæftiget med Sligt, naar han mangler hiins Aandsdannelse; men vist er det ogsaa, at enhver Læren af de første Elementer har noget ulehageligt for den modnere, mere uddannede Forstand, (vi bevæges f. Ex. ej saa let til at lære et os hidtil ubekjendt Sprog, hvis Characterer ere os fremmede, som et, hvis Skriftræk vi ere övede i at udtyde) maaskee fordi vi föle, at den Tid, der maa anvendes, er for kostbar, da den Evne med Lethed at lære formindskes med den modnere Alder. Dette er upaatvivleligen en Hovedaarsag til, at Mange af dem, der have nydt en lærd Opdragelse, vedblive at betragte Naturvidenskabernes Gebeet som en *terra incognita*, hvortil de ej ville vove at gjöre Opdagelsesrejser. Er nu denne vor Mening rigtig, saa troe vi, at det bedste, ja det eneste Middel til at rydde denne Hindring af Vejen er: i Skolen at gjöre Ungdommen bekjendt med Rudimenterne af Naturvidenskabernes forskjellige Grene, saa at de Unge allerede i Skolen indføres i Naturvidenskabernes Propylæer, for at de i en modnere Alder selv kunne vandre i de Tempelgange af Naturens yndige Helligdom, der meest tildrage sig deres Opmærksomhed og Interesse. Den studerende Afdeling af det v. Westenske Institut har hidindtil ikke nydt Underviisning i Naturhistorie; vi have nu gjort en Begyndelse dertil, ved i nederste studerende Classe at anvende to Timer om Ugen til denne Disciplin. Vor Agt er, at Disciplene i denne Classe, efterhaanden som de stige, skul'e vedblive at erholde denne Underviisning; i næst nederste Classé nemlig to Timer om Ugen, og i næst överste Classe een Time, for endnu engang med bedre Overblik at recapitulere det Hele. I samme Classe (hvor allerede nogle matematiske Kundskaber have) finde vi det passende at begynde et ej for vidtlöftigt eller strængt videnskabeligt Cursus over Physik, hvori Kraftlæren ej maa savnes, lige-saalidet som en kort Oversigt over Natarlærens speciellere Dele, den matematiske og physiske Geographi, samt saa meget af Astronomien, at den stjerneklare Himmelhvæl-

ving ikke skal være dem en aldeles uforklarlig Gaade. *) Den ustuderende Afdeling af Institutet havde før kun to Timer Naturhistorie om Ugen, vi have hertil endnu føjet to Timer. Fremdeles skal Physik omtrent i samme Forhold, som i de studerende Classer, vorde Gjenstanden ogsaa for de ustuderende Classers Underviisning. Hertil er Begyndelsen gjort allerede i dette Skoleaar.

Først her komme vi til at omtale *Religionsunderviisningen*; ingenlunde som om vi kun vilde indrømme den den sidste Plads blandt Underviisningsfagene, men tvertimod fordi den efter vor fulde Overbeviisning bør være af anden Art og Beskaffenhed end den øvrige Underviisning, og derfor ej kan sammenstilles med denne. Ved Underviisning i de andre Fag virkes der *især* paa Disciplens Forstand og Hukommelse; det er disse Aandsevner, der fortrinnsviis øves, uden at Hensyn til at vække Sands for det Høje, Ædle og Gode derfor tabes af Sigte. Men ved Religionsunderviisningen maa Forholdet være omvendt. Vel skulle de hellige Sandheder saa fuldkomment, som muligt, opfattes af de Unges *Forstand*; vel skulle de indpræntes i hans *Hukommelse*, ja med Træk saa dybe, at de aldrig udslettes; men hvad gavner det, naar de ikke tillige indpræges dybt i *Hjertet*? hvad gavner Herrens Ord, naar de ej bevares i et *reent Hjerte*? naar de ej gjennemtrænge Sjelens Inderste, og der tænde den hellige Ild, hvis stærke, varmende Flamme skulle udgyde sig over Menneskets hele Tilværelse, fremlyse af hans hele Væsen. At Religionen altsaa ikke blot bliver en Forstands-Sag for de Unge, men tillige et Hjertes-Anliggende, at den vækker et nyt kraftigt Liv i deres Indre, skal være det Maal, hvortil vi ved Religionsunderviisningen ville stræbe. Vi bekjende med Petrus, at vi ikke vide nogen Anden, til hvem vi kunne gaae hen, end den Herre, der haver det evige Livs Ord. Vi maatte da mene at have opført vor hele Bygning paa Sand, naar vi ikke stræbte at gjøre ægte Religiøsitet til Grundvolden for vore Disciples Opdragelse og moralske Dannelse; ikke stræbte i dem at vække og nære det sand-christelige Sind, der bør være Kilden til al Tanke, Tale og Gjerning, og uden hvilket al Kundskab taber sit Værd, al Virken har sin Løn borte.

Til det vigtige Spørgsmaal: hvor skal Tiden komme fra? (thi tredje Classe behøver fire Timer mere: to til Naturhistorie og to til Engelsk; anden Classe fire

*) Det hidtil saa følelige Savn af en til Skolebrug (baade med Hensyn til Omfang, Foredrag og Priis) passende Lærebog i Physik, have vi nu Forvisning om at see afhjulpet ved vor berømte Etatsraad *Ørsted's* Omsorg.

Timer mere: een til Naturhistorie, to til Physik og een til Engelsk, og överste Classe fire Timer mere: to til Naturvidenskaberne, een til Engelsk og een til Italiensk, og efter vor Mening er det i Almindelighed urigtigt at foröge de daglige Læsetimers Antal); svare vi, at vi haabe ved en forbedret Methodik deels med Hensyn til Underviisning i de gamle Sprog i det Hele, og deels med Hensyn til Underviisningen for de første Begyndere at vinde den Tid, som de forögede Underviisningsfag udkræve.

En Indretning ved Skolen, som i höj Grad vilde tjene til at fremme den almindelige Dannelse, samt hos de Unge vække og nære Interesse for Kundskab, Literatur og Aandskultur i det Hele, men som vi med vore indskrænkede Evner ej formaae at bringe i Stand, er et udvalgt *Skolebibliothek* tildeels Morskabsbibliothek, bestaaende især af historiske, ethnographiske (Reisebeskrivelser), naturhistoriske, teknologiske og æsthetiske Skrifter af de bedste danske og tydske Forfattere, der kunne være passende for den unge Alder. Disciplenes Lecture burde styres af Lærerne i de forskjellige Fag. Navnligen skulde Disciplene læse de danske og tydske Værker, der nærmest svarede til de græske og latinske, som paa samme Tid gennemgaaes paa Skolen. Et saadant Bibliothek kunde imidlertid oprettes, og efterhaanden voxe ved et ringe maanedligt Bidrag (f. Ex. 8 Sk.) af hver Elev. Det maatte staae under Bestyrernes Opsigt, og disse maatte besörge Bögernes Udlaan og Ombytning, ligesom der ogsaa i Skolens Locale maatte anvises Eleverne en Læsesal.

Underviisning i *Tegning*, der skærper Öjet, og uddanner Sandsen for det rette Forhold i de legemlige Former, gives strax i Forberedelsesclassen og derpaa i begge Handelsclasserne samt i nederste studerende; længere tillader Tiden det for det første ikke. Skulde en enkelt Elev i de höjere studerende Classer spore særdeles Lyst for de bildende Kunster, da maa disses Udövelse overlades til hans private Flid.

Ogsaa *Örets Dannelse* har været Gjenstand for vort Overlæg. Fra Begyndelsen af var det derfor vor Bestemmelse hos vore Disciple at uddanne Sandsen for Tonekunsten, idet deres Öre allerede i den tidligste Alder dannedes til at fatte det harmoniske Forhold imellem Tonerne. Vi have derfor, som i andre Henseender, saa og især i denne, ikke sparet nogen Opoffrelse for at bevæge en erkjendt duelig og indsigtfuld Lærer til at overtage sig Underviisningen, og for at erholde et godt Instrument, hvis Tone var stærk nok til at kunne lede saa mange Stemmer.

En sund Sjel i et sundt Legeme er et stort Gode. Idet derfor Skolens Hovedomsorg gaaer ud paa Aandens Uddannelse, bör visseligen heller ikke Legemets

tabes af Syne. Det er bekjendt, hvormeget de Gamle gjorde for at uddanne og bevare Legemet i dets fulde Kraft og Skjönhed. Efter vor Overbeviisning vidner det derfor om Regjeringens höje Viisdom, at det er bleven de lærde Skoler paalagt ogsaa at sørge for den legemlige Dannelselse. I vort Institut anvendes for Tiden 4 Timer om Ugen *) til *gymnastiske Övelser* af alle Arter; og ligesom disse skaffe de Unge en behagelig Afvexling, saaledes ville de ogsaa bidrage til at give deres Legeme Fasthed og Smidighed, og til at skjænke deres udvortes Holdning den Anstand og Frihed, deres Bevægelser den Lethed og Ynde, der saavel ved den Ældres, som ved den Yngres Optræden har noget for Öjet saa Behageligt og Indtagende.

Ordine cuncta vigent. Uden Orden savner ethvert Foretagende Liv og Kraft. At stræng Orden, en Orden, som naaer til alle Enkeltheder, som fastsætter bestemt Regel endog for det, der ved første Öjekast kunde synes, og under andre Omstændigheder virkelig vilde være ligegyldigt, at en saadan Orden er nödvendig ved en Indretning som en Skole, hvor en Mængde Disciple skulle undervises i flere Classer, og hvor den ene Lærer timeviis aflöser den anden; hvor Læregjenstandene vexle og Underviisnings-Apparaterne skifteviis skulle benyttes i de forskjellige Classer — er Noget, der maa være indlysende selv for den i Skolefaget aldeles Uindviiede; og den, der har Erfaringen for sig, veed, at hvor Uorden, hvor Mangel paa Skoletugt hersker, der formaaer Lærerens Duelighed, Kundskaber, Iver og gode Villie Intet; kun enkelte Disciple, der selv have Sands for Sagen, höste Nytte af Underviisningen, for de övrige er den spildt. Det har derfor været, og vil fremdeles blive en Sag, der skal ligge os meget paa Hjerte, at indføre og bevare en god Disciplin (Tugt) i vort Institut. Vi finde det passende, ved denne Lejlighed at gjöre Regnskab for nogle af de Foranstaltninger, vi efter bedste Skjönne have truffet, for at holde over Orden og Sædelighed, for at vække Sands for Flid og anstændig Opførsel, for at bandlyse al Kaadhed og usönnelig Overgivenhed, for at give Underviisningen en fast regelmæssig Gang, for at fjerne alt Skin af Overilelse, Partiskhed og Vilkaarlighed fra de enkelte Lærere, for at sætte Forældrene istand til nöjere at holde Öje med deres Börns Fremgang og Opførsel, og endelig for at skaffe os selv det Kjendskab til enhver enkelt Elevs Flid, Evner, Tilböjeligheder, gode og slette Egenskaber, som er saa nödvendigt, for med Held at virke til hans Bedste. Saaledes anföre vi da fölgende Vedtægter:

*) De Elever, der deeltage i de gymnastiske Övelser, ere deelte i to Afdelinger, hvoraf hver har 2 Timer.

I. Eleverne indfinde sig i Skolehaven sex til otte Minuter förend Skoletiden begynder (hvilket om Formiddagen sædvanligen er Kl. 9, om Eftermiddagen Kl. 3) og medbringe da alle de Sager (f. Ex. Böger, Papir, Penne, Grifler, o. s. v.), de skulle bruge den Formiddag eller Eftermiddag. Omtrent fem Minuter förend Klokken slaaer, opkaldes de, forföje sig hver til sin Classe, fremtage uden Stöj de Apparater (Landkaarter, Tavler, Skrive- og Stileböger o. s. v.), der skulle benyttes i den Time, og sætte sig dernæst roligen paa deres Plads. Naar Klokken slaaer, skal Underviisningen begynde. Under denne iagttages fuldkommen Stilhed og Opmærksomhed, og deels for at afholde Disciplene fra al unyttig Bevægelse med Hænderne, hvorved Agtpaagivenhed forstyrres, og saa megen Uorden afstedkommes, deels for at sætte Lærerne istand til ved et eneste Öjekast at forsikkre sig om samtlige Elevers Rolighed, vænnes de til at holde Hænderne, naar disse ikke skulle bruges, lagte over hinanden paa Kanten af Bordet foran Brystet, saa at tillige dette skaanes for Tryk imod Bordranden. *)

II. At Disciplene — selv ved vaxlende Beskjæftigelser — skulle kunne holde Opmærksomheden spændt i tre til fire Timer efter hverandre, kan ikke fordres; men derimod mene vi, at naar de komme fem Minuter ned mellem hver Time og 10 Minuter Kl. 11, vil dette være nok til Pusterum og Spisetid for Börnene, samt give de Lærere, der komme fra Informationer andetsteds, Tid til at indfinde sig, inden Underviisningen begynder.

III. For at Forældrene og Bestyrerne kunne sættes istand til nöje at vaage over Disciplenes regelmæssige Skolegang, indføres der dagligen under en særegen Rubrik i Dagbogen (see No. IV.), hvo der har forsömt, samt Antalet af de forsönte Timer. Disse indføres til Forældrenes Efterretning maanedligen i Characterbogen, ligesom det ogsaa fordres af enhver forsömmende Elev, at han, naar han igjen indfinder sig paa Skolen, skal medbringe Vedkommendes Attest for, at han er udebleven med deres Vidende.

I samme Dagbog bemærkes, hvormange Minuter de Seendrægtige komme for silde; Summen af de forsönte Minuter optælles maanedlig, og Nölagtigheden afsones ved Oversidden.

*) At vi have endnu een höjst vigtig Grund til den nöjagtige Opsigt med Hænderne, ahner vel den erfarnе Fader. I övrigt indsee vi jo ret vel, at denne Stilling i og for sig selv hörer til de ligeegyldige Ting, og maaskee af En eller Anden uden videre Overlæg vil kaldes Pedanteri; just derfor omtale vi selv denne forresten ubetydelige Indretning, med det Tilföjende, at lang Erfaring er os Borgen for dens fuldkomne Hensigtsmæssighed, samt at denne bestemte Stilling ved Vancen taber alt Ubeqvemt, og giver en friere og sundere Legemsholdning.

IV. Enhver Classe har sin Dagbog og Anmærkningsbog, hvilke för Undervisningens Begyndelse afhentes hos Bestyrerne, og ved Skoletidens Ophör igjen bringes tilbage. I den förste indföres af Lärerne de Disciplene i de forskjellige Videnskaber dagligen tildeelte Characterer; i den anden bemærkes hvad Uorden, Forsömmelighed, Uartighed o. s. v., nogen af Eleverne kan have gjort sig skyldig i.

V. Fredag Eftermiddag Kl. 5 indföres i en dertil bestemt *almindelig Anmærkningsbog* de slette Characterer eller Anmærkninger, der siden forrige Fredag Eftermiddag ere tildeelte de forskjellige Disciple; Straffen, som bestemmes, tilföjes i Anmærkningsbogen, og bliver Löverdag Formiddag bekendtgjort i de respective Classer. Een slet Character medförer ingen Straf; den Elev, der har to slette Characterer, möder Löverdag Eftermiddag, og faaer Charactererne förte ind i Characterebogen. Tre og flere slette Characterer eller Anmærkninger straffes efter Omstændighederne med Oversidden een, to eller tre Timer, Forseelsen tilligemed den fastsatte Straf indföres i Disciplens Characterebog, der skal forevises Vedkommende, og allerede Söndag Formiddag derefter bringes tilbage med dissas Paategning, for at de om Söndagen — hvis det skulde findes passende — kunne tilkjende Drengen en eller anden hensigtsmæssig Straf.

I Tilfælde af at denne Oversidden ikke frugter, eller Forseelser af grovere Art indtræffe, bliver en strengere Tugtelse at anvende.

VI. Een af de sidste Aftener i hver Maaned forsamles alle Lärerne i Skolens Locale, hvor der da under Bestyrernes Forsæde raadslaes om, hvad Forandringer eller nye Foranstaltninger det kunde være hensigtssvarende at gjøre. Og dernæst bliver hver enkelt Discipel bedömt med Hensyn til Flid, Fremgang, Opförsel o. s. v., og Resultatet af samtlige Læreres Bedömmelse over ham nedskrives kortelig i en dertil bestemt Forhandlingsbog.

VII. Den förste Mandag i hver Maaned forsamles alle Skolens Disciple (med Undtagelse af förste studerende Classes, der blive i deres eget Locale), og efter nogle indledende Ord oplæser een af Bestyrerne Lærernes ovenomtalte Bedömmelser over Disciplene, först særskilt for överste studerende Classe, og dernæst for alle de övrige paa eengang; desuden berettes ogsaa efter de afsluttede Dagböger Totalsummen af de Streger, hver Discipel har erhvervet i den forløbne Maaned, samt hvad Plads i Classen han ifölge heraf erholder i den fölgende Maaned. Samme Dag modtager enhver Discipel sin Characterebog, hvori der, foruden den verificerede af Dagbögerne uddragne Udskrift af de i de forskjellige Videnskabsgrene dagligen erholdte Characterer, ogsaa findes en med Bestyrernes Navn bekræftet Afskrift af den omtalte Bedömmelse. Characterebogen fore-

vises nu for Vedkommende, og bringes forsynet med sammes Paategning tilbage til Bestyrerne Onsdagen derefter.

Det er allerede ovenfor bemærket, at den hele Underviisning gjennem alle Classerne skal skride jevnt og sammenhængende fremad. Deraf følger vel ligefrem, at de Forandringer og Udvidelser i Underviisningen, vi ønske at indføre, først da kunne blive fuldstændige, naar de Elever, der nu ere i Forberedelsesclassen, ere komne i överste Classe; dog ansee vi det ikke for ufornödent, udtrykkeligt at gjøre opmærksom herpaa, for at Ingen skal fatte for store Forventninger om den forestaaende Examen, hvortil vi ved disse Linier indbyde, og da ubehageligen overraskes ved at finde dem skuffede.

Honoraret for Underviisningen i det v. Vestenske Institut er:

For 1 Discipel maanedlig	5 Rbdlr.
— 2 — —	9 —
— 3 — —	12 —

NB. I øverste studerende Classe betales 6 Rbdlr. maanedlig, og i Forberedelses-
classen, for Liden den samme som tredie Handelsclasse, 4 Rbdlr.

Gymnastik (Svømning iberegnet).

For 1 Discipel aarlig	3 Rbdlr.
— 2 — —	5 —
— 3 — —	6 —

S a n g.

Samme Betaling som for Gymnastik.

NB. Deeltagelse i Gymnastik og Sang er frivillig; dog maa Enhver, der ønsker
Deeltagelse deri for sine Børn, forpligte sig dertil for et Aar; og ønske vi, at Beta-
lingen for Gymnastik erlægges i Begyndelsen af October, og for Sang i Begyndelsen
af Januar.

Under Navn af Lys- og Brænde-Penge betales aarligt for hver Discipel 3 Rbdlr.
og for flere i samme Forhold, som Betalingen for Gymnastik; disse indkræves i Be-
gyndelsen af Juli for den følgende Vinter.

I Indskrivningspenge betales for hver Discipel 2 Rbdlr. — For Tegning betales
Intet. — Af 4 Brødre gaaer den yngste frit. — Honoraret erlægges forud.
